

Αθήνα 04.04.2013

Διάλογος για την αναθεώρηση

Κυρίες και Κύριοι,

Είναι μεγάλη χαρά και τιμή μου να βρίσκομαι σήμερα, μαζί σας.

Να παρακολουθώ και να συμμετέχω με την ομιλία μου, σε μια τόσο σημαντική εκδήλωση.

Έρχομαι σήμερα εδώ με σκοπό να καταθέσω σκέψεις και προβληματισμούς.

Σκέψεις και προβληματισμούς τόσο για την προσεχή - κρίσιμη - αναθεώρηση του Συντάγματος, όσο και για προηγούμενες Συνταγματικές Αναθεωρήσεις.

Κυρίες και Κύριοι,

Ζούμε σε μια περίοδο ραγδαίων μεταβολών.

Σημαντικών δομικών ανακατατάξεων για την Ελλάδα, την Ευρώπη, και ολόκληρο τον κόσμο.

Η κρίση των τελευταίων ετών έχει φέρει σαρωτικές αλλαγές και ανατροπές στο οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό σύστημα της χώρας.

Επηρέασε και επηρεάζει το κράτος, την οικονομία, την κοινωνία, την ίδια τη Δημοκρατία.

Μια συγκροτημένη συνταγματική αναθεώρηση ΜΠΟΡΕΙ και πρέπει να αποτελέσει μέσο αντιμετώπισης αυτής της κρίσης.

Ένα μέσο που θα απαντάει **στις κρίσιμες ιστορικές ανάγκες για θεσμικά ισχυρή δημοκρατία και συνεκτική κοινωνία.**

Που θα έχει ως στόχο της να ανταποκριθεί στις επιτακτικές ανάγκες των καιρών ...

Για **σταθερότητα του πολιτικού συστήματος**, δημιουργώντας ουσιαστικά αντίβαρα στο σημερινό πρωθυπουργοκεντρικό του χαρακτήρα ...

Για **διαφάνεια στην πολιτική ζωή** ...

Για αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του ελληνικού λαού στους θεσμούς και το πολιτικό προσωπικό...

Αλλά και για την **αποτελεσματική προστασία των κοινωνικών αγαθών** και των **ατομικών δικαιωμάτων.**

Η διαδικασία της Συνταγματικής Αναθεώρησης αποτελεί ύψιστη στιγμή της λαϊκής κυριαρχίας.

Θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με τη δέουσα προσοχή που απαιτούν οι περιστάσεις και η κρισιμότητα των καιρών.

Οι προηγούμενες αναθεωρήσεις μας έχουν διδάξει αρκετά.

Μας έχουν διδάξει πως δεν αποτελούν το καταλληλότερο πεδίο επίλυσης πολιτικών διαφορών.

Μας έχουν διδάξει πως η συγκυριακή αντιμετώπιση κρίσιμων θεσμικών ζητημάτων δημιουργεί μελλοντικά τεράστια ζητήματα εμπιστοσύνης προς τους θεσμούς και τους εκφραστές τους.

Ήδη έχει ξεκινήσει και αναπτύσσεται δημόσιος διάλογος για το περιεχόμενο μιας μελλοντικής αναθεώρησης.

Με την παρούσα παρέμβασή μου ελπίζω να θέσω συγκεκριμένους προβληματισμούς στο πεδίο της ανταλλαγής επιχειρημάτων.

Ελπίζω σε έναν εποικοδομητικό διάλογο.

Χωρίς αγκυλώσεις και ιδεοληψίες του παρελθόντος.

Στην ανταλλαγή απόψεων και σε μια δημιουργική αναζήτηση ιδεών για ένα νέο Σύνταγμα της Ελλάδας στον 21^ο αιώνα.

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω με μια μικρή, αρχική, αλλά ουσιώδη παρατήρηση.

Το Σύνταγμα είναι ο θεμελιώδης νόμος του Κράτους.

Καταλαμβάνει την ανώτατη βαθμίδα στην ιεραρχία των κανόνων δικαίου.

Αποτελεί το θεμέλιο της έννομης τάξης, το ύπατο στήριγμα όλων των κανόνων δικαίου.

Ως τέτοιο δεν (πρέπει να) αναλώνεται σε φλυαρίες και μακρηγορίες.

Είναι ως επί το πλείστον ένα σχετικά σύντομο και περιεκτικό κείμενο, το οποίο περιέχει τις βασικές αρχές οργάνωσης του Κράτους και τα λοιπά αναγκαία στοιχεία σύμφωνα με την επιστήμη του συνταγματικού δικαίου.

Ακόμα και σε χώρες με εκτενή Συντάγματα άνω των 300 άρθρων, οι λεπτομερειακές διατάξεις συνήθως αποφεύγονται.

Προκειμένου να επιτευχθεί και στην Ελλάδα μια τέτοια αποφόρτιση θα μπορούσαμε να σκεφτούμε την αφαίρεση όλων εκείνων των διατάξεων που «βαραίνουν» το Σύνταγμα, όπως εκείνες που αφορούν στην οργάνωση της Βουλής και να ενταχθούν στον Κανονισμό της Βουλής.

Το παραπάνω είναι ένα μικρό παράδειγμα, προς αυτή την κατεύθυνση.

Ενός λιτού, περιεκτικού κειμένου, απαλλαγμένου από οτιδήποτε περιττό εισήχθη και σε τελευταίες αναθεωρήσεις, όταν η κυρίαρχη αντίληψη ήταν το Σύνταγμα αποτελεί το θεσμικό πεδίο επίλυσης κάθε λογής πολιτικών ζητημάτων.

Λόγοι που καθιστούν σήμερα αναγκαία την αναθεώρηση

Αξιότιμες Κυρίες και Κύριοι,

Η σημερινή συγκυρία απαιτεί την εκ βάθρων αναδιοργάνωση του Κράτους.

Στο πλαίσιο αυτό θέτει επιτακτικά το ζήτημα της επεξεργασίας ενός ολοκληρωμένου πολιτικού σχεδίου για τον θεσμικό εκσυγχρονισμό της χώρας.

Μόνο έτσι μπορούμε να θεμελιώσουμε ένα ισχυρό επιτελικό κράτος, μια αποτελεσματική δημόσια διοίκηση και αυτοδιοίκηση.

Μόνο έτσι θα συνδυαστούν η αποτελεσματικότητα, η αξιοκρατία και η δημοκρατία για τη δημιουργία ενός ισχυρού κράτους.

Ενός κράτους - εργαλείου για τη μεταρρύθμιση, την ανάπτυξη και τον κοινωνικό εκσυγχρονισμό.

Η χώρα χρειάζεται σήμερα μια άμεση επανεκκίνηση.

Χρειάζεται μεταξύ άλλων τον επανασχεδιασμό του θεσμικού χάρτη.

Τα κύρια στοιχεία που θα πρέπει να χαρακτηρίζουν αυτή τη νέα μεταρρυθμιστική πρόταση είναι:

- **η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο πολιτικό σύστημα και στο σύστημα διακυβέρνησης.**
- **η εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του κράτους,**
- **η διευκόλυνση της παραγωγικής διαδικασίας,**

Σύντομη αναφορά σε πιθανές αλλαγές στην νομοθετική και εκτελεστική λειτουργία

Μια συνταγματική αναθεώρηση, μπορεί να αποτελέσει σημαντικό κίνητρο εξόδου από την κρίση.

Μπορεί να επαναφέρει στο πολιτικό σύστημα την αξιοπιστία και την εμπιστοσύνη των πολιτών.

Μόνο όμως αν γίνει με αυστηρά κριτήρια.

Χωρίς κομματικούς και πολιτικούς ανταγωνισμούς.

Ως μέρος μιας συνολικής και ριζικής μεταρρυθμιστικής αλλαγής στη χώρα μας.

Στο πλαίσιο αυτό ανακύπτουν ορισμένα ζητήματα που θα μπορούσαν να εμπεριέχονται σε μια μελλοντική αναθεώρηση και σε μια μεταρρυθμιστική πορεία.

Προκύπτουν **εννέα σημεία** που θα πρέπει να συζητηθούν και να μελετηθούν εξονυχιστικά.

Πρώτο:

Θα πρέπει να μελετηθούν **οι διατάξεις περί Προέδρου Δημοκρατίας** ιδίως όσον αφορά την εκλογή του και τις αρμοδιότητες του.

Έχει καταστεί σαφές ότι η αναθεώρηση του 1986 απογύμνωσε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας από τις ρυθμιστικές του αρμοδιότητες. Σεβόμενοι πάντα τον κοινοβουλευτικό χαρακτήρα του πολιτεύματος θα πρέπει να δούμε, ίσως, κάποιες ρυθμιστικού χαρακτήρα αρμοδιότητες που θα μπορούσαν να δοθούν στον Πρόεδρο.

Θα πρέπει επίσης να επανεξεταστεί η πιθανή κατάργηση της διάταξης που προβλέπει διάλυση της Βουλής σε περίπτωση μη εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Δεδομένου πως πρόκειται για ένα στοιχείο που προκαλεί αβεβαιότητα, η διάταξη αυτή δεν συνάδει με τις αποδυναμωμένες (μετά την αναθεώρηση του 1986) αρμοδιότητες του.

Δεύτερο:

Τίθεται το ζήτημα της **καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος της πρόωρης διάλυσης της βουλής.**

Είναι γεγονός πως από το 1975 και μετά, η Βουλή έχει εξαντλήσει την τετραετή θητεία της πολύ λίγες φορές.

Στη σημερινή περίοδο της κρίσης φαίνεται ακόμα περισσότερο, ότι η χώρα έχει ανάγκη να κυβερνάται για επαρκές χρονικό διάστημα, σταθερά και αποτελεσματικά.

Είναι σαφής η ανάγκη για σταθερές Κυβερνήσεις και για την αποφυγή οπορτουνιστικών λύσεων με προσφυγή ανά πάσα στιγμή σε πρόωρες εκλογές.

Τρίτο:

Μια ενδεχόμενη αναθεώρηση ίσως θα πρέπει να απαλλάξει το συνταγματικό κείμενο από **ξεπερασμένες ασυλίες**, οι οποίες ανταποκρίνονται σε δεδομένα παλαιότερων εποχών. Όσον αφορά την βουλευτική ασυλία, αυτή θα πρέπει να περιοριστεί αυστηρά στα όρια άσκησης των κοινοβουλευτικών καθηκόντων.

Τέταρτο:

Το αρ. 86 του Συντάγματος αφορά στην **ποινική ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης** και των Υφυπουργών για αδικήματα που τελέστηκαν στο πλαίσιο αρμοδιοτήτων τους.

Οι βασικές κατευθύνσεις μιας μελλοντικής αναθεώρησής του πρέπει να βασίζονται στην πλήρη απεμπλοκή της Βουλής από την προκαταρκτική εξέταση.

Η διαδικασία ποινικής δίωξης και η ανάκριση πρέπει να ανατίθενται στην εισαγγελική αρχή και την δικαστική εξουσία.

Ταυτόχρονα όμως πρέπει να αλλάξει και το καθεστώς του χρόνου παραγραφής για τα σχετικά αδικήματα.

Στόχος αυτού είναι να ισχύει για τους υπουργούς ο χρόνος παραγραφής του κοινού ποινικού δικαίου.

Πέμπτο:

Μεταρρυθμίσεις πρέπει να γίνουν και στις διατάξεις που αφορούν τον **εκλογικό νόμο και το εκλογικό σύστημα.**

Στις περισσότερες χώρες, ο συντακτικός νομοθέτης αφήνει τον κοινό νομοθέτη να ρυθμίσει τα του εκλογικού συστήματος.

Ένα προτεινόμενο σύστημα πρέπει να ελεγχθεί βάσει των συνεπειών του στη δομή του ελληνικού κομματικού συστήματος.

Βάσει του αριθμού των κομμάτων, της δυνατότητας ανανέωσης των κομμάτων με νέα πρόσωπα και μάλιστα όχι δια της επιλογής από της κομματικές ηγεσίες, βάσει της ενίσχυσης της εσωκομματικής δημοκρατίας.

Έκτο:

Ανάμεσα στα υπό συζήτηση ζητήματα για την αναθεώρηση του συντάγματος τίθεται και το ζήτημα της **δημιουργίας Συνταγματικού Δικαστηρίου** και ειδικότερα η πρόταση διαμόρφωσής του στην Ελλάδα.

Η ύπαρξη Συνταγματικού Δικαστηρίου αποτελεί τον κανόνα στις χώρες της ηπειρωτικής Ευρώπης.

Ο έλεγχος που ασκεί είναι κατασταλτικός, πραγματοποιείται δηλαδή μετά την ψήφιση και δημοσίευση ενός νόμου.

Εξαιρεση αποτελεί η περίπτωση της Γαλλίας όπου ο έλεγχος μπορεί να είναι προληπτικός και μπορεί να ζητηθεί αμέσως μετά την ψήφιση αλλά πριν τη δημοσίευση του σε ΦΕΚ.

Σε γενικές γραμμές, η συμμετοχή της πολιτικής εξουσίας είναι εμφανής στη διαδικασία διορισμού των δικαστών στα Συνταγματικά Δικαστήρια.

Έχει έρθει η ώρα να καταργηθεί το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο (ΑΕΔ) και να δημιουργηθεί στο θέση του ένα Συνταγματικό Δικαστήριο (ΣΔ), το οποίο θα αναλάβει και τις περισσότερες αρμοδιότητες του καταργηθέντος δικαστηρίου.

Τα δικαστήρια θα εξακολουθούν να έχουν την υποχρέωση να μην εφαρμόζουν αντισυνταγματικό νόμο όπως ισχύει και σήμερα.

Σε περίπτωση όμως που τεθεί ενώπιόν τους ζήτημα αντισυνταγματικότητας διατάξεως νόμου, θα παραπέμπουν την υπόθεση στο Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο και θα κρίνει σε τελικό βαθμό.

Κατά αυτόν τον τρόπο θα επιτυγχάνεται η σύντομη επίλυση των θεμάτων αντισυνταγματικότητας και η ομοιογένεια της νομολογίας.

Προτείνεται επιπλέον η καθιέρωση ενός αφηρημένου κατασταλτικού έλεγχου της συνταγματικότητας των νόμων από το Συνταγματικό Δικαστήριο μετά από αίτηση συγκεκριμένου αριθμού βουλευτών.

Τον έλεγχο αυτό θα μπορεί να αιτηθεί και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα από την δημοσίευση του νόμου σε ΦΕΚ.

Έβδομο:

Επιμέρους ζήτημα προς συζήτηση και μελέτη αποτελούν οι **προαγωγές στις θέσεις των ανώτατων δικαστικών.**

Έχει καταστεί σαφής η ανάγκη αλλαγής του τρόπου επιλογής των ανωτάτων δικαστικών, των προέδρων δηλαδή των τριών ανωτάτων δικαστηρίων και του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Εδώ μπορούν να προταθούν αρκετές παραλλαγές:

Μια πρώτη πρόταση θα ήταν μια παραλλαγή του σημερινού συστήματος με την παρεμβολή όμως της διάσκεψης των Προέδρων

της Βουλής κατόπιν ακροάσεως των υποψηφίων από την Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας.

Η απόφαση της διάσκεψης των Προέδρων μπορεί να είναι δεσμευτική κατόπιν πλειοψηφίας 4/5 του όλου αριθμού των μελών της.

Οι λεπτομέρειες της διαδικασίας μπορούν να ρυθμίζονται από τον Κανονισμό της Βουλής.

Κατά μια δεύτερη επιλογή, θα μπορούσε η επιλογή των προέδρων των τριών ανώτατων δικαστηρίων και του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, να γίνεται με προεδρικό διάταγμα μετά από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης και ύστερα από απόφαση της ολομέλειας της Βουλής.

Η απόφαση της ολομέλειας θα λαμβάνεται με αυξημένη πλειοψηφία των 3/5 του όλου αριθμού των Βουλευτών.

Η επιλογή για τους προέδρους των τριών ανώτατων δικαστηρίων θα γίνεται από τα μέλη του αντίστοιχου δικαστηρίου, του δε εισαγγελέα Αρείου Πάγου από τους αντεισαγγελείς του δικαστηρίου.

Μια τρίτη πρόταση είναι η εκλογή των προέδρων και του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου με απόφαση των ολομελειών των αντιστοιχών Ανωτάτων Δικαστηρίων.

Όγδοο:

Στο πλαίσιο της συζήτησης μιας αναθεώρησης του Συντάγματος, τίθεται επίσης το ζήτημα των **Ανεξάρτητων Αρχών.**

Στη χώρα μας δραστηριοποιείται αυτή τη στιγμή πληθώρα ανεξαρτήτων αρχών.

Πολλές από αυτές έχουν δημιουργηθεί χωρίς να έχει προηγηθεί σοβαρός διάλογος για την νομιμοποιητική τους βάση, την σχέση

τους με την νομοθετική εξουσία ή ακόμα και την σκοπιμότητα ύπαρξης τους.

Προκειμένου να αλλάξει το σύστημα αυτό, προτείνουμε μια πιθανή συγχώνευση των Ανεξαρτήτων Αρχών που έχουν παραπλήσιες αρμοδιότητες, όπως για παράδειγμα το ΕΡΣ με το ΕΕΤΤ.

Εάν η ύπαρξη τους προβλέπεται από το Σύνταγμα απαιτείται αναθεώρηση του Συντάγματος, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της ΑΔΑΕ - Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Συγχωνεύσεις θα μπορούσαν επίσης να γίνουν:

- Στην Εθνική Αρχή ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής με την Εθνική Επιτροπή Βιοϊατρικής.
- Στην Επιτροπή Ανταγωνισμού με το Συνήγορο του Καταναλωτή.
- Στην αρχή για την καταπολέμηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Η συγκεκριμένη αρχή θα μπορούσε να συγχωνευθεί με το ΣΔΟΕ και να αποτελέσουν από κοινού ένα Ενιαίο Σώμα Δίωξης του οικονομικού εγκλήματος, ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και πάταξης φορολογικού χαρακτήρα αδικημάτων.

Προτείνουμε επίσης τη ρύθμιση του κοινοβουλευτικού ελέγχου των Ανεξάρτητων Αρχών.

Για τον διορισμό των μελών κρίνουμε πως είναι σημαντικό η διαδικασία να παραμείνει ως έχει.

Τίθεται όμως το θέμα του κοινοβουλευτικού ελέγχου των Ανεξάρτητων Αρχών, που θα πρέπει να μελετηθεί σοβαρά.

Ένατο:

Κλείνοντας τα θέματα που προκύπτουν από μια συζήτηση για μια ενδεχόμενη αναθεώρηση του Συντάγματος αλλά και για ένα πλέγμα ριζοσπαστικών μεταρρυθμίσεων, είναι απαραίτητο να μιλήσουμε και για τη δημιουργία ενός **ασφαλούς επενδυτικού περιβάλλοντος**.

Η θεσμική ανασφάλεια αποτελεί τροχοπέδη σε οποιαδήποτε προσπάθεια αναβάθμισης της ανταγωνιστικότητας και του εκσυγχρονισμού των θεσμών.

Αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα στην προσέλκυση επενδύσεων και στη δημιουργία ενός σοβαρού υπεύθυνου και αξιοπρεπούς πλαισίου επιχειρείν.

Είναι σαφές πως πρέπει καταρχήν να μειωθούν τα διοικητικά βάρη. Πως πρέπει να απλουστευθούν οι διαδικασίες σε συνδυασμό με την γρήγορη εκδίκαση των υποθέσεων που αφορούν μεγάλες επενδύσεις.

Μόνο έτσι μπορούμε να θέσουμε αναπτυξιακούς όρους για τη διασφάλιση ενός ασφαλούς επενδυτικού περιβάλλοντος.

Επίλογος

Κυρίες και κύριοι

Η εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης αποτελεί θεμέλιο λίθο κάθε ευνομούμενης κοινωνίας.

Σε αυτήν βασίζονται το κράτος δικαίου και ο συνταγματικός χαρακτήρας του πολιτεύματος.

Η κοινωνική και οικονομική κατάσταση της χώρας, αλλά και οι διεθνείς και εθνικές συγκυρίες θέτουν το επείγον ζήτημα μιας μεταρρύθμισης.

Θέτουν το ζήτημα της απλούστευσης των δικονομικών διαδικασιών και της συντόμευσης των χρόνων έκδοσης των αποφάσεων των ελληνικών δικαστηρίων στο σύνολο τους.

Η εκ του Συντάγματος προβλεπόμενη δικαστική προστασία για να είναι πλήρης και αποτελεσματική οφείλει να απονέμεται σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Απαιτεί την επιτάχυνση στην ευρύτερη διαδικασία απονομής δικαιοσύνης.

Μόνο έτσι μπορεί να επιτευχθεί η βελτίωση της ποιότητας του δικαστικού έργου.

Της προάσπισης των δικαιωμάτων των πολιτών και της διασφάλισης της ανεξαρτησίας των δικαστών.

Χωρίς πολιτικές βλέψεις και χωρίς κομματικά οφέλη, στόχος οφείλει να είναι ο σεβασμός και η προάσπιση των συνταγματικών δικαιωμάτων των πολιτών.

Η τήρηση και διαφύλαξη της νομιμότητας αποτελούν αδιαπραγμάτευτη συνθήκη για κάθε ευνομούμενο κράτος.

Με στόχο να επανεγκαθιδρύσουμε την αξιοπιστία του Κράτους και της Δικαιοσύνης και να χτίσουμε από την αρχή σχέσεις εμπιστοσύνης με τους πολίτες.

Με στόχο να ξεπεράσουμε την κοινωνική, οικονομική και αξιακή κρίση που βιώνει η χώρα.

Επαναφέροντας τη σταθερότητα του πολιτικού συστήματος, τη διαφάνεια στην πολιτική ζωή και την προστασία των κοινωνικών αγαθών και των ατομικών δικαιωμάτων.

Σας ευχαριστώ πολύ.